

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในอนาคตของชาติ นอกจากนั้นยังเป็นประชากรกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งของประเทศที่รัฐต้องดูแลเป็นพิเศษ ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีแนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้ว่า เด็กและเยาวชนเป็นสมาชิกสำคัญของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพด้วยการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2542)

การจะพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล มีความรู้ ความสามารถ และสามารถปรับตัวได้ดีในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่นและสังคม ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2550) ดังนั้นจึงเกิดเป็นนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545 - 2554 ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาด้านสุขภาพและการป้องกัน การพัฒนาด้านสติปัญญาและความสามารถในการทำงาน การพัฒนาด้านอารมณ์และความรับผิดชอบตามวัย และการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม โดยกำหนดว่าหน่วยหลักต่างๆต้องรับผิดชอบร่วมกัน ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน หน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน หน่วยสนับสนุน สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม โดยได้มีหน่วยงานต่างๆที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีบทบาทในการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีองค์กรกลางของเด็กและเยาวชนในระดับต่างๆ

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีโครงการส่งเสริมความร่วมมือภาคการเกษตรที่เน้นการฝึกอบรมยุวเกษตรกรให้มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ อาทิ การปลูกไม้ผลและเศรษฐกิจพอเพียง
- กระทรวงวัฒนธรรม มีโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างเยาวชนไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียนในรูปแบบค่ายเยาวชน
- กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน รับผิดชอบในการพัฒนาเยาวชนชนบท โดยให้มีการรวมตัวเป็นองค์กรในท้องถิ่น เรียกว่า "ศูนย์เยาวชนตำบล (ศยต.)" มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ
- กรุงเทพมหานคร ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง และเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ได้จัดให้มีศูนย์เยาวชนในเขตพื้นที่ต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมกีฬาและวัฒนธรรมสำหรับเยาวชน ฯลฯ

ศูนย์เยาวชนถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดย "ศูนย์เยาวชน" หมายถึง สถานที่สร้างเสริมประสบการณ์นันทนาการ ให้แก่เด็กและเยาวชน หรือสถาบันที่จัดให้เด็ก และเยาวชนท้องถิ่นได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ ใช้เวลาว่างหลังจากการศึกษาเล่าเรียนให้เป็นประโยชน์ในทางที่ดี เพื่อความสามัคคี มิตรสัมพันธ์ เล่นกีฬา หาความรู้ ทำประโยชน์ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการจัดกิจกรรมให้ได้ใช้ชีวิตไปในทางที่ตรงมาก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนและประเทศชาติ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2540) โดยการจัดตั้งศูนย์เยาวชน มีนโยบายและวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางส่งเสริมและประสานงานกิจการพัฒนาเยาวชนกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพิ่มพูนทักษะการเป็นผู้นำ ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมสุขภาพพลานามัย ให้การศึกษา พัฒนาการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน รวมถึงเป็นศูนย์ส่งเสริมพลังขับเคลื่อนในกิจกรรมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2552)

ศูนย์เยาวชน ประกอบด้วย ศูนย์เยาวชนในกรุงเทพมหานคร อยู่ในความดูแลของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีอยู่ 23 ศูนย์ (http://www.brdp3.osrd.go.th/place_youth.php, 2552) และศูนย์เยาวชนในต่างจังหวัด ซึ่งรับผิดชอบโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยรวมตัวเป็นองค์กรในท้องถิ่น เรียกว่า "ศูนย์เยาวชนตำบล (ศยต.)" ปัจจุบันมีศูนย์เยาวชนตำบลทั่วประเทศจำนวน 6,971 ศูนย์ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2552) ซึ่งองค์กรในท้องถิ่นถือเป็นองค์กรที่ให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างใกล้ชิดมากที่สุด สอดคล้องกับนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ไว้ว่า ควรมีการกระจายความรับผิดชอบไปยังท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2542) ดังนั้นศูนย์เยาวชนตำบลจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะสามารถรู้ถึงความต้องการและปัญหาของเด็กและเยาวชน รวมถึงดูแลได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

จากสภาพปัจจุบันพบว่า เด็กและเยาวชนมีสุขภาพดีขึ้นเพราะความก้าวหน้าทางด้านสาธารณสุข แต่คุณภาพของการศึกษายังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจเพราะยังขาดการอบรมหรือเตรียมเด็กอย่างเพียงพอเพื่อก้าวสู่สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจับใจ สำหรับเรื่องพฤติกรรมทางสุขภาพ ความรับผิดชอบ และความปลอดภัยในชีวิต ตลอดจนความสามารถในการประกอบอาชีพ ทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกัน หรือการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นของเด็กและเยาวชนยังจัดอยู่ในระดับที่ต้องการการดูแลจัดการเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและมีคุณภาพมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2542) และเนื่องด้วยสภาพสังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกัน หรือการทำงานร่วมกันลดน้อยลง อันสืบเนื่องมาจากสภาพครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยวพ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรหลานมากนักเนื่องด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนทำมาหากิน ตลอดจนสภาพความห่างเหินแปลกแยกระหว่างคนในสังคมที่ไม่รู้จักแม้กระทั่งเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกัน ไม่เคยแม้แต่จะพูดคุย ส่งผลให้คนในชุมชนและสังคมมีปัญหาสายสัมพันธ์ที่อ่อนแอและมีลักษณะต่างคนต่างอยู่และสภาพการมีน้ำใจต่อกันลดลง ซึ่งต่างจากสังคมไทยสมัยก่อน ที่ผู้คนมีค่านิยมยินดีช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นเดือดร้อน มีน้ำใจให้แก่ผู้อื่นแม้ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในชุมชนและสังคมเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนจำนวนมากในปัจจุบัน ที่กลายเป็นผู้ที่ไม่สนใจปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง มีชีวิตอยู่เพื่อตนเองเป็นหลัก ไม่สนใจสภาพสังคมส่วนรวมเท่าที่ควร และส่งผลให้เด็กส่วนใหญ่เติบโตมาอย่างโดดเดี่ยว มีทีวีและเกม เป็นเพื่อน รวมทั้งในโลกยุคไซเบอร์หรือยุคไร้สายในปัจจุบันที่สร้างโลกเสมือนให้เด็กๆได้เข้าไปหาเพื่อนคุยแก้เหงาในโลกเสมือนนี้แทนโลกแห่งความจริง สภาพการณ์เหล่านี้ ส่งผลให้เด็กรุ่นใหม่ที่กำลังเติบโตขึ้นมาวันนี้มีทักษะในการเข้าสังคมที่ถดถอยลงอย่างมีนัยสำคัญ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ขาดทักษะในการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นลดน้อยลง รวมถึงขาดพลังกลุ่ม หรือทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ , 2551)

กอปกับสภาพสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นระบบ “ไมตรีสัมพันธ์” ซึ่งบรรจง ชูสกุลชาติ (2537) ได้อธิบายลักษณะสังคมไทยไว้ว่า เป็นสังคมที่ต้องการมิตรภาพ ความรัก ความอบอุ่นจากผู้อื่น ความสัมพันธ์ของคนในสังคมจึงเป็นไปตามเกณฑ์ของอารมณ์และความรู้สึกมากกว่าเหตุผล ส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดระเบียบวินัย ไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ทั้งยังไม่เน้นประสิทธิภาพในการทำงานเท่าที่ควร ธรรมชาติของคนไทยจำนวนมากยังขาดคุณสมบัติของการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานเป็นทีมไม่เป็น ไม่มีการวางแผนการทำงานและประสานงานล่วงหน้า แต่จะชอบแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (ณัฐพันธ์ เชรนนท์, 2545) สอดคล้องกับ ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2524) ที่กล่าวว่า จากการศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของคนไทย พบว่า คนไทยมักทำงานคนเดียวได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะผู้ที่ทำงานคนเดียวได้มีโอกาสแสดงความสามารถเป็นที่ประจักษ์ชัดมากกว่า แต่ในการทำงานกลุ่มมักประสบความล้มเหลวในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จนมีคำกล่าวที่ว่า คนไทย 1 คน สามารถสู้กับคนชาติอื่นได้ถึง 3 คน แต่ถ้าให้คนไทย 10 คน สู้กับคนชาติอื่นเพียง 3 คน ก็อาจแพ้เขาได้

อันสอดคล้องกับผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในภาพรวมพบว่า ผู้เรียนไม่ได้มาตรฐานตามมาตรฐานที่ 9 ที่ว่า ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2550) เช่นเดียวกับ ยุพิน อินทะยะ (2545) ที่ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มของเด็กไทยมักพบปัญหาหลายประการ อาทิเช่น เด็กที่เรียนอ่อนให้ความร่วมมือในกลุ่มน้อย ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการทำงานกลุ่ม ส่วนเด็กที่เรียนเก่งก็มักจะไม่รู้วิธีแก้ปัญหาเมื่อสมาชิกในกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือ จึงทำงานโดยรับผิดชอบเองทั้งหมด เด็กเก่งส่วนใหญ่จะคิดได้เร็ว บางครั้งเด็กคนอื่นจะตามไม่ทัน เด็กเรียนเก่งบางคนมักจะขาดการควบคุมอารมณ์ที่เหมาะสม และอาจก่อให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เป็นมิตร เด็กอ่อนจะรู้สึกคับข้องใจ และรู้สึกเป็นปมด้อยจนบางครั้งต้องแสดงออกโดยการรบกวนการทำงานในกลุ่มด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ตนเองเด่นขึ้นมา ดังนั้นปัญหาการขาดทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือการทำงานด้วยพลังกลุ่มจึงถือเป็นปัญหาสำคัญของเด็กไทย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจะมีปัญหาด้านการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังเห็นได้จากผลของการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า ผู้เรียนที่ไม่ได้มาตรฐานตามมาตรฐานที่ 9 ที่ว่า ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนในต่างจังหวัด ที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐขนาดเล็กในชนบท (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2550) ด้วยเหตุนี้เด็กในศูนย์เยาวชนตำบลจึงเป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครจึงมีปัญหาเรื่องการขาดพลังกลุ่ม หรือทักษะในการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม อีกทั้งการดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์เยาวชนตำบลเน้นการพัฒนาที่ตัวปัจเจกบุคคล อาทิเช่น กิจกรรมเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำ กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างอาชีพ และรายได้ และกิจกรรมพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ เป็นต้น แต่กิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน หรือพลังกลุ่มยังมีอยู่น้อย และเป็นเพียงปัจจัยเสริมเท่านั้น (กรมการพัฒนาชุมชน, 2552)

อย่างไรก็ดี การทำงานร่วมกันหรือพลังกลุ่มถือเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชน เพราะกลุ่มเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า (พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์, 2517) เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ จนสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้ดี และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป (ละเจียด วงศ์ภูมิเมือง, 2543) เป็นการระดมความสามารถและสติปัญญาที่แตกต่างของแต่ละบุคคลให้มาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทำให้เกิดความคิดที่กว้างขวางรอบคอบ และเมื่อนำมาประสานกันอย่างเหมาะสมก็จะช่วยให้การทำงานที่ต้องใช้ความสามารถหลายๆอย่างดำเนินไปได้ด้วยดี (ทิสนา แซมมณี, 2537) นอกจากนี้การทำงานเป็นกลุ่มยังเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของคนเราอีกด้วย เพราะทุกคนต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ต้องการพึ่งพาอาศัยและทำงานร่วมกัน (ทิสนา แซมมณี, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับ ฌ็อง-ฌัก กูแซ็ญ และคณะ (2545) ที่กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์ใช้เวลา และชีวิตส่วนใหญ่สัมพันธ์กับกลุ่มต่างๆอยู่เสมอเพราะว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม เป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ต้องพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน เพื่อการดำรงชีวิต และเพื่อการทำงานต่างๆให้สำเร็จลุล่วงได้ตามที่ต้องการ อีกทั้งการทำงานเป็นกลุ่มยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อตัวบุคคลนั้นสามารถสร้างทัศนคติให้สมาชิกคล้อยตามได้ จึงเกิดการงานแบบประชาธิปไตย มีผลทำให้เกิดการประหยัดเวลา แรงงาน สร้างความสามัคคี ความมั่นใจ เสริมแรงจูงใจ ทำให้เกิดพลังและอำนาจในการต่อรองเรื่องต่างๆ (ไพศาล ไกรสิทธิ์, 2524)

พลังกลุ่ม หมายถึง การประสานพลังของสมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยการนำเอาความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของทุกคนในกลุ่มออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานหรือการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม เปรียบเสมือนพลังทั้งหมดของสมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกัน (วารภรณ์ ตระกูลสุษดี, 2549) เป็นการแสดงถึงความมีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักดึงเอาพลังสร้างสรรค์

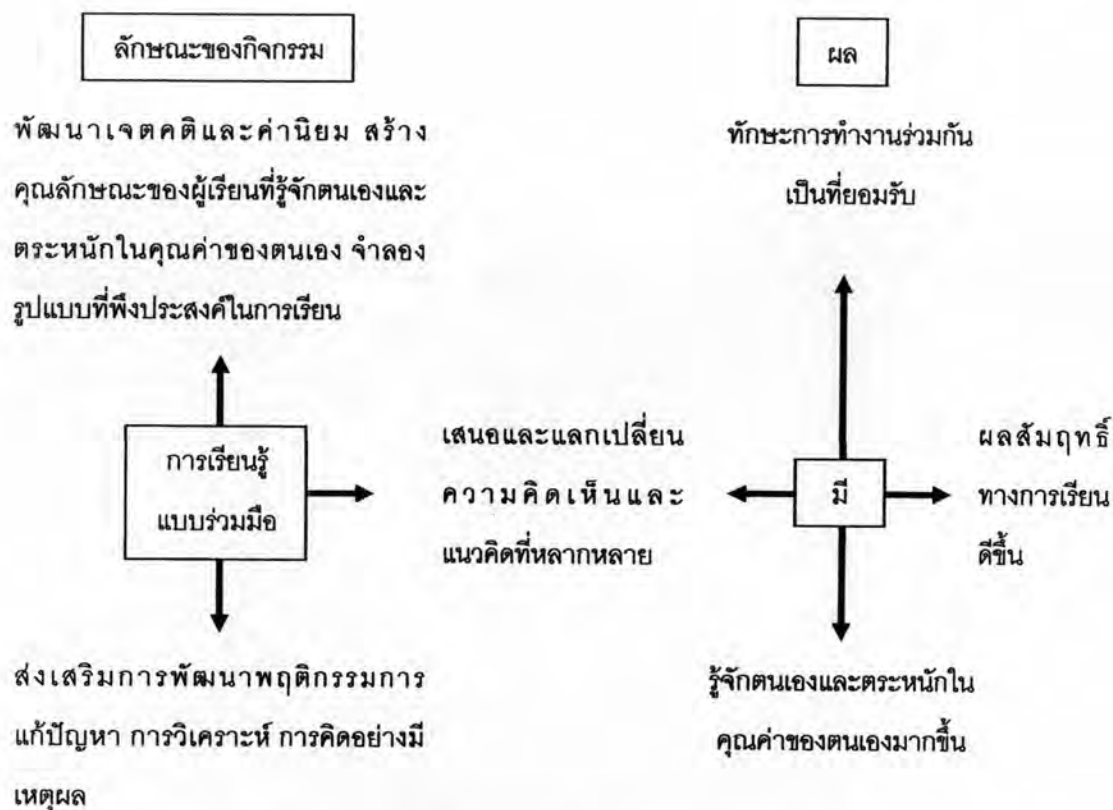
หรือจุดแข็งของอีกฝ่ายหนึ่งมาผสมผสานกับจุดแข็งของตน เพื่อเพิ่มพูนประโยชน์ต่อทุกคน แสดงถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นกลุ่ม (Covey, 1990) เช่นเดียวกับ ฉอน โคเวย์ (Covey, 1998) ได้กล่าวว่า พลังกลุ่มหรือการประสานพลัง หมายถึง การที่คนสองคนหรือมากกว่ามาทำงานร่วมกันเพื่อจะหาทางออกที่ดีกว่าที่จะทำโดยใครคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง และดีกว่าการนำผลงานของแต่ละบุคคลมารวมกัน โดยพลังกลุ่ม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การชื่นชมความแตกต่าง 2) การทำงานร่วมกัน 3) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และ 4) การค้นหาหนทางใหม่ที่ดีกว่าเดิม

การเสริมสร้างพลังกลุ่ม ควรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์โดยการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังกลุ่มนั้นควรจัดเสริมจากหลักสูตรและเนื้อหาที่เรียนกันอยู่ในโรงเรียน เพราะสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนขาดพลังกลุ่ม หรือทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มก็เนื่องมาจากครูผู้สอนที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ชอบกำหนดวิธีการเองโดยผู้เรียนต้องดำเนินการตามทุกขั้นตอนเป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่ได้ใช้ความคิดของตนเองและไม่มีโอกาสแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาพร้อมกับครูผู้สอน ผู้สอนไม่คำนึงถึงรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ซึ่งมีหลากหลายวิธีเพื่อนำมาใช้ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (วีรัตน์ พิมพ์จันทร์, 2543) อีกทั้งการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชนไทย เนื่องด้วยกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา อารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง การกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง รวมถึงการพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการเข้าสังคม รวมทั้งมีส่วนในการป้องกันไม่ให้ใช้เวลาว่างไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ ไม่เหมาะสม หรืออาจเสี่ยงต่อการกระทำผิดในรูปแบบต่างๆ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

ด้วยเหตุที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความต้องการความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงมีความเหมาะสมกับการสร้างเสริมพลังกลุ่ม และควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มุ่งเน้นในเรื่องการเสริมสร้างพลังกลุ่มขึ้น เพราะถือเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยการศึกษาประเภทนี้เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่ โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผล และประเมินผล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน (สุมาลี สังข์ศรี, 2551) เช่นเดียวกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ที่ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า

หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา และมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆก็ตามที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่างๆในสังคมโดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาค ปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของ กลุ่มเป้าหมายต่างๆในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ จะสนองต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาแก่กลุ่มเป้าหมายนั้นได้ด้วย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้จัดเป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลต่อการ เสริมสร้างพลังกลุ่มให้กับเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบล

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และสามารถเสริมสร้างพลังกลุ่มได้ เนื่องจากเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ฝึกการช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สุมนทนา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา, 2540) ดังนั้น การเรียนรู้แบบร่วมมือจึงสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างพลัง กลุ่ม และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ โดยประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือมีทั้งในด้านสังคม และวิชาการ เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ทุกคนได้ร่วมมือกันในการ ทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (กรมวิชาการ, 2543) การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้การทำงานร่วมกันเกิดผลสำเร็จที่ดี และรักษาความสัมพันธ์ ที่ดีทางสังคม ช่วยปลูกฝังทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนไม่มีปัญหาในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและส่งผลให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน (วรนุช เนตรพิศาลวิช, 2544) สอดคล้องกับโบริช (Borich, 1992 อ้างถึงใน ศุภางค์ ไทยสมบุญณัฐ, 2547) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะ การทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถสรุปเป้าหมายและลักษณะผลผลิตของรูปแบบการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 เป้าหมายและลักษณะผลผลิตของรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุระหว่าง 10 - 12 ปี ที่พบว่า เพื่อนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทัศนคติ และค่านิยมของเด็กมาก เนื่องจากเด็กในวัยนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่มและเริ่มเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ รู้จักให้และรับ เด็กจะใช้เวลากับเพื่อนร่วมวัยมากขึ้น และจะเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆจากเพื่อน เพื่อนเป็นผู้ที่ให้แรงเสริม ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ประเมินพฤติกรรม ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงมีความสำคัญมากเมื่อจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นก็จะพยายามทำงานต่างๆให้สำเร็จ (สุรางค์ ใคว์ตระกูล, 2548) ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละ 3 - 5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกัน เป็นต้นว่า เพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกัน (Johnson and Johnson, 1987) เช่นเดียวกับ ทิศนา ชามมณี (2547) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 2 - 6 คน ช่วยกันเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนในการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1) ขั้นเตรียม ประกอบด้วย แนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย แนะนำระเบียบและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม 2) ขั้นสอน ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหาและแหล่งข้อมูล 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยกันเป็นกลุ่มย่อย 4) ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลในบางกรณี 5) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียน และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม (อรพรรณ พรสีมา, 2540)

การเรียนรู้แบบร่วมมือได้มีการพัฒนาหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมได้กับหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหลากหลายเนื้อหาวิชา โดยสาระการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับทุกรูปแบบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (จันทนา โหมดมณี, 2543) อีกทั้งวิทยาศาสตร์ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจสังคม อุตสาหกรรม ตลอดจนช่วยทำให้มนุษย์มีความสะดวก สบาย มีชีวิตที่ดีมีคุณภาพและมีความสุข ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการส่งเสริมและพัฒนาให้สังคมในอนาคตเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ (สุภัทตรา กุลยะ, 2551) ด้วยเหตุนี้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2547) จึงได้กำหนดเป้าหมายให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนัก และมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิต และให้ประชาชนทุกตำบลมีเครือข่ายเรียนรู้ระดับชุมชน เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 23 กล่าวว่า ให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ซึ่งสถานการณ์สิ่งแวดล้อมถือเป็นปัญหาหลักที่มวลมนุษยชาติกำลังประสบพบเจอ ทั้งนี้เนื่องมาจากประชากรโลกเพิ่มขึ้น ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น ธรรมชาติถูกทำลายจนเกินจุดที่จะเยียวยารักษาตัวเองได้ เกิดสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง รวมถึงสภาวะโลกร้อน จนกลายเป็น "วิกฤติของปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ" (สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2551)

แต่อย่างไรก็ดี เด็กและเยาวชนไทยไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือสนใจในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากนัก ดังเห็นได้จากการสำรวจและประเมินผลของ IMD ประจำปี 2547 พบว่า เด็ก

และเยาวชนไทยมีความสนใจด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อย มีคะแนนการประเมิน 4.5 จาก 10 คะแนน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจะมีการตื่นตัวและให้ความสำคัญมากขึ้น แต่ก็เป็นการรณรงค์เพียงผิวเผินขาดความต่อเนื่อง และเป็นแบบแยกส่วน ส่งผลให้เด็กยังไม่เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ และไม่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบท และสภาพสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการปลูกฝัง และส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และมีผลกระทบในวงกว้าง การจะแก้ปัญหา หรือผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้ควรร่วมมือร่วมใจกันทุกภาคส่วน เพราะพลังกลุ่มถือเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนทำให้เราสามารถสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหา หรือพิชิตอุปสรรคต่างๆ ไปได้ และควรเสริมสร้างพลังกลุ่มตั้งแต่วัยเยาว์ เพราะเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และถือเป็นอนาคตของชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกกระบวนโรงเรียนที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มผ่านสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในเรื่องเกี่ยวกับ “สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ” ดังนั้นถ้าดำเนินการในเขตพื้นที่ที่มีปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม และมีความต้องการเสริมสร้างพลังกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดการรวมพลังกันจนสามารถแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ก็ย่อมจะส่งผลให้กิจกรรมที่จัดมีความชัดเจน และมีผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมากทั้งมลภาวะเป็นพิษทางน้ำ ทางอากาศ และปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย เนื่องมาจากเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6 นนทบุรี, 2550) รวมทั้งประสบปัญหาอุทกภัย และการพังทลายของแนวตลิ่งมาเป็นเวลานาน (<http://www.matichon.co.th>, 2551) อีกทั้งเด็กส่วนใหญ่ในจังหวัดสมุทรปราการยังขาดทักษะในการเข้าสังคม ใช้ชีวิตอยู่เพื่อตนเองเป็นหลัก ไม่สนใจสภาพสังคมส่วนร่วม ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมการเล่น การติดต่อทัศน ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงส่งผลให้ขาดทักษะในการทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การยอมรับซึ่งกันและกัน จนไม่สามารถเกิดเป็นพลังกลุ่มขึ้นมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากโครงการติดตามสภาพการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัดของจังหวัดสมุทรปราการเฉพาะในระดับประถมศึกษา (2548 – 2549) ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 สภาวะการณ์ด้านสังคมของเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ

สภาวะด้านสังคม	ค่าเฉลี่ยจังหวัด	ค่าเฉลี่ยประเทศ
ร้อยละเด็กที่ดูการ์ตูน/วีซีดี/วิดีโอ/เว็บไซต์	21.13/19/12/17.53	14.81/12.09/8.84
เวลาที่ใช้พูดโทรศัพท์/ดูทีวี/เล่นอินเทอร์เน็ตต่อวัน	96.24/178.84/140.28	35.31/142.71/89/28
ร้อยละเด็กที่เล่นพินบอล/หอยบนดิน/ส่ง sms ชิงโชค	12.95/13.18/26.42	5.46/6.66/22.98
เวลาที่ใช้เล่นเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ และ เกมอื่นๆต่อวัน	179.21	95.33

ที่มา : สถาบันรามจิตติ. โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด, 2548 -2549

จากตารางที่ 1.1 จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดสมุทรปราการสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศในทุกรายการ แสดงให้เห็นว่า เด็กในจังหวัดสมุทรปราการยังใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์ ชอบทำกิจกรรมที่มีความเป็นส่วนตัวสูง ได้พบปะ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนน้อย หรือถ้าพบเจอก็เพียงแต่ในโลกเสมือนเท่านั้น ดังนั้นการเสริมสร้างให้รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการประสานพลังเพื่อให้เกิดเป็นพลังกลุ่มก็จะส่งผลดีทำให้การดำเนินชีวิตและการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 6 อำเภอ อันประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอบางเสาธง โดยอำเภอเมืองสมุทรปราการ ถือเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด จำนวนถึง 464,890 คน มีขนาดพื้นที่ 190.81 ตารางกิโลเมตร อีกทั้งยังเป็นเขตที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ซึ่งปัจจัยต่างๆทั้งทางด้านของจำนวนประชากร และเขตอุตสาหกรรมล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสภาพสิ่งแวดล้อม และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม (<http://www.amphoe.com>, 2552)

อำเภอเมืองสมุทรปราการ ประกอบด้วย 13 ตำบล ได้แก่ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลท้ายบ้านใหม่ ตำบลบางด้วน ตำบลบางปู ตำบลบางปูใหม่ ตำบลบางเมือง ตำบลบางเมืองใหม่ ตำบลบางโปรง ตำบลปากน้ำ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลเทพารักษ์ ตำบลแพรกษา และตำบลแพรกษาใหม่ (<http://www.amphoe.com>, 2552) ซึ่งตำบลบางโปรงเป็นตำบลหนึ่งที่ประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียงจากโรงงานอุตสาหกรรม และโรงไฟฟ้า ปัญหากการพังทลายของดิน และปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น เนื่อง

ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของตำบลบางโปรง มีผืนดินเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่เกิดจากการทับถมของดินจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลมาจากตอนบนลงสู่อ่าวไทย ทำให้พื้นที่ดั้งเดิมของตำบลบางโปรงเป็นที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน เช่น ปู ก้ามดาบ มีการทำสวนมะพร้าว สวนผลไม้ และปลูกพืชผักต่างๆ แต่ปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง จนหลายครัวเรือนต้องเลิกการทำอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับมีการทรุดตัวของดินอย่างต่อเนื่อง ทำให้น้ำท่วมถึง รวมทั้งยังมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเห็นแก่ตัวของนายทุนจนก่อให้เกิดความเดือดร้อน เช่น นำถ่านหินมากองไว้ในที่โล่ง เมื่อมีลมหรือฝนก็เกิดการกระจายไปรอบกวนชาวบ้าน ทำให้เกิดมลพิษ โรคทางเดินหายใจ และอีกประการหนึ่งที่เกิดจากคนบางโปรงเอง ก็เป็นเรื่องของการกำจัดขยะ คนส่วนใหญ่ยังทิ้งขยะไม่แยกประเภท ไม่นำขยะที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ ทำให้ขยะมีจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาที่เกิดจากการปิดกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในตำบล ทั้งเซเชเหล็ก เซชวัสดุที่ทิ้งไว้ ทำให้เกิดสนิมเมื่อฝนตกก็ทำให้พื้นดินมีสนิม และเกิดการเสื่อมโทรม รวมทั้งสารเคมีรั่วไหลลงสู่ลำคลอง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น, 2551) ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติกับเด็กในตำบลบางโปรงซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมากจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง

เด็กซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลบางโปรง และมีช่วงอายุระหว่าง 10 – 12 ปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และเนื่องมาจากตำบลบางโปรงมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา อยู่ 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดบางโปรง และโรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ที่อยู่ในช่วงวัย 10 – 12 ปี ก็จะเข้ารับการศึกษานี้ และจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในโรงเรียนวัดบางโปรง (2550) พบว่า มีข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียนคือ ควรมีการพัฒนาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ และกระบวนการทำโครงการเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองของโรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์ (2551) พบว่า มีข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียนคือ ผู้เรียนควรได้รับการฝึกทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ จัดให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน และมีความรับผิดชอบ จากการประเมิน พบว่า การให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน การเสริมสร้างพลังกลุ่มหรือการทำงานเป็นกลุ่มนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเร่งเสริมสร้างให้กับเด็กในชุมชนตำบลบางโปรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างพลังกลุ่มผ่านสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้กับเด็กในตำบลบางโปรง

ตำบลบางโปรงได้มีการรวมกลุ่มกันของหลายภาคส่วนจนกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีการจัดกิจกรรมขึ้นในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน และเนื่องด้วยชุมชนและสภาพสังคมถือเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญของการจัดการศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 8 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษายึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ มาตราที่ 24 ซึ่งได้กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ อีกทั้งยัง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ในมาตราที่ 14 ที่ได้กล่าวว่า ให้ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ รวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทางองค์การบริหารส่วนตำบล บางโปรงได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงได้จัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรงขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งปัจจุบันศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง ถือเป็นองค์กรหนึ่งที่ผู้ปกครอง ประชาชนตำบลบางโปรง ตำบลใกล้เคียง หรือแม้กระทั่ง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดรู้จักและยอมรับในความสามารถจากการดำเนินงานและผลงานที่ผ่านมา

ที่ผ่านมาทางศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรงได้มีการสร้างสรรค์กิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นประจำปีหรือจัดในวาระพิเศษ เช่น กิจกรรมวันเด็ก การแข่งขันดนตรีสากล การแข่งขันกีฬาสามัคคี 4 หมู่ กิจกรรมเยี่ยมเยียนผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมโบว์แรลลี่ ค่ายเยาวชนเพื่อชุมชน และเข็มทิศชีวิตงาม เป็นต้น และกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำ เช่น สอนกระบี่กระบอง สอนดนตรีไทย กิจกรรมพายเรือเก็บขยะและปลูกต้นไม้โกงกาง เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง, 2551) ซึ่งมีความแตกต่างกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้วางแผนการจัดกิจกรรมไว้ เนื่องด้วยกิจกรรมที่ทางศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรงได้จัดผ่านมา ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เน้นการนันทนาการ การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย อาจมีกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมบ้าง แต่ก็ไม่ได้มุ่งเน้นในการให้ความรู้ ความเข้าใจเพื่อให้เด็กสามารถรวมกลุ่มจนเกิดเป็นพลังในการแก้ไขปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ แต่กิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นนั้นเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดพลังกลุ่มโดยเรียนรู้ผ่านสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในเรื่องสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน จนเกิดเป็นพลังกลุ่มซึ่งสามารถ

นำไปใช้ในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่างๆได้ต่อไป ซึ่งทางศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรงก็ได้มีนโยบายในการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และส่งเสริมให้เด็กรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นหมู่คณะ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง, 2552) แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าการกิจกรรมในด้านนี้ยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งศศิธร ศรีเขียว หัวหน้าส่วนสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง (สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2553) ได้กล่าวว่า “เด็กในตำบลบางสวนก็ยังติดเกม ใช้เวลาว่างไม่ค่อยเป็นประโยชน์ ดังนั้นถ้ามีกิจกรรมที่ทำให้พวกเขาได้รู้จักคนอื่น ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันจนเกิดเป็นพลังกลุ่มก็ถือเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับพวกเขา อีกทั้งก็เป็นการดีที่เรียนรู้ผ่านเรื่องสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นเรื่องที่ชุมชนกำลังประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบัน”

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและจำเป็นที่จะจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่ม โดยเรียนรู้ผ่านสาระการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ในเรื่อง “สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ” ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของชุมชน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ให้กับเด็กในช่วงอายุระหว่าง 10 – 12 ปีที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการเสริมสร้างพลังกลุ่มของฌอน โควีย์ ซึ่งจำแนกองค์ประกอบที่ทำให้เกิดพลังกลุ่ม หรือเกิดการประสานพลัง ไว้ดังนี้ 1) การชื่นชมความแตกต่าง 2) การทำงานร่วมกัน 3) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และ 4) การค้นหาหนทางใหม่ที่ดีกว่าเดิม

คำถามการวิจัย

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบลมีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานด้วยพลังกลุ่มก่อนและหลังการทดลองของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบลแตกต่างกันอย่างไร
3. ความพึงพอใจของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบลต่อกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบล

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานด้วยพลังกลุ่มระหว่างก่อนและหลังการทดลองของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบล
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบล

สมมติฐานของการวิจัย

พลังกลุ่มถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ เพราะเป็นการระดมความสามารถ และสติปัญญาที่แตกต่างหลากหลายของแต่ละบุคคลให้มาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เป็นการประสานพลังเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างพลังกลุ่มตั้งแต่ในวัยเยาว์ เพราะถือเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องด้วยการรู้จักการทำงานด้วยพลังกลุ่ม จะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจจนสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้ดี และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป (ละเอียต วงศ์ภูมิเมือง, 2543) โดยควรจัดเสริมจากหลักสูตรและเนื้อหาที่เรียนกันอยู่ในโรงเรียน เพราะกิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งมีส่วนป้องกันไม่ให้ใช้เวลาว่างไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างพลังกลุ่มได้ เนื่องด้วยเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ได้นำความสามารถหรือความแตกต่างของแต่ละบุคคลมาผสมผสานเพื่อให้เกิดเป็นพลังในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ อีกทั้งวิทยาศาสตร์ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่อง “สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ” เพราะถือเป็นวิกฤตการณ์ที่มวลมนุษยชาติกำลังประสบพบเจอ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่ม โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้ 1) ขั้นเตรียม 2) ขั้นสอน 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นตรวจสอบผลงาน 5) ขั้นสรุปทบทวนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุธาดา มุ่งชอนกลาง (2540) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความร่วมมือในการทำงานกลุ่มระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยวิธีการแบบร่วมมือที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ ตัวอย่าง

ประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรางค์ของวิทยา จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 กลุ่มทดลองกลุ่มละ 42 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยวิธีการแบบร่วมมือที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยวิธีการแบบร่วมมือที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ มีความร่วมมือในการทำงานกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิตยา คงเกษม (2544) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือที่บูรณาการโยนิโสมนสิการที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนนทรีวิทยา จำนวน 40 คน สุ่มเข้ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนการสอนแบบร่วมมือมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านทักษะการเข้าสังคม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า

เด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบลมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานด้วยพลังกลุ่ม หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กที่มีอายุระหว่าง 10 - 12 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลบางโปรง จังหวัดสมุทรปราการ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

คือ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่ม และพลังกลุ่ม

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คือ การทำงานด้วยพลังกลุ่ม และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในเรื่องเกี่ยวกับ "สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ"

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยจัดขึ้นตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างพลังกลุ่มผ่านสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันในกลุ่มย่อยๆ ประมาณ 2 - 6 คน โดยในการจัดกลุ่มนั้น ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนในด้านบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องร่วมมือกันในการเรียนรู้ มีการช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเรียนรู้ สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อกลุ่ม โดยยึดแนวคิดที่ว่า ความสำเร็จของกลุ่มจะเป็นความสำเร็จของสมาชิกทุกคนด้วย ซึ่งมีขั้นตอนในการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. ขั้นเตรียม
2. ขั้นสอน
3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม
4. ขั้นตรวจสอบผลงาน
5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หมายถึง สาระการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ความหมายและประเภทของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีต่อชีวิตมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ (น้ำ ดิน ป่าไม้ อากาศ พลังงาน) และการอนุรักษ์

พลังกลุ่ม หมายถึง การประสานพลังของสมาชิกในกลุ่ม โดยแต่ละคนได้นำความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญรวมถึงบุคลิกลักษณะที่แตกต่างหลากหลายออกมาใช้เพื่อร่วมกันหาทางออกที่ดีกว่าที่จะทำโดยใครคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. การชื่นชมความแตกต่าง เป็นการเรียนรู้ ยอมรับ และรู้สึกชื่นชมยินดีในความแตกต่างของแต่ละคน
2. การทำงานร่วมกัน เป็นการทำงานที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำงาน โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน วางแผนร่วมกันเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
3. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นของตนเองด้วย

4. การค้นหาหนทางใหม่ที่ดีกว่าเดิม เป็นการร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกและความคิดใหม่ๆที่ดีกว่าเดิม

เด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบล หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 10 - 12 ปี ซึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง

ศูนย์เยาวชนระดับตำบล หมายถึง ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง ที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในตำบลบางโปรง จังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ สามารถนำแผนการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มของเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบลไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาความรู้ และพฤติกรรมต่อไป

2. ทำให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กในศูนย์เยาวชนระดับตำบล

3. เป็นแนวทางให้หน่วยงานต่างๆ และผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสามารถนำกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง

4. เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้วิจัยท่านอื่นสามารถนำแนวทางจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลเพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการเสริมสร้างพลังกลุ่มในกลุ่มอื่นที่ต่างลักษณะออกไปหรือในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ